

מוקצה מחמת גופו**1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכד עמוד א**

אין סומכין את הקדירה בבקעת, וכן בדלת. והא בקעת דביום טוב - דבר שמלאכתו להיתר הוא, אלמא: דבר שמלאכתו להיתר, בין לצורך גופו בין לצורך מקומו אסור! - התם מאי טעמא - כיון דבשבת דבר שמלאכתו לאיסור הוא, גזירה יום טוב אטו שבת. וכי תימא שבת גופיה תישתרי, דהא דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ולצורך מקומו שרי! - הני מילי - היכא דאיכא תורת כלי עליו, היכא דליכא תורת כלי עליו - לא.

2. רמב"ם הלכות שבת פרק כה הלכה ו

וכל שאינו כלי כגון אבנים ומעות וקנים וקורות וכיוצא בהן אסור לטלטלן

3. בית יוסף אורח חיים סימן שח

כל דבר שאינו כלי ולא מאכל אדם ולא מאכל בהמה כגון אבנים ומעות וקנים ועצים וקורות ועפר וחול ומת ובעלי חיים וגרוגרות וצמקים שהם מונחים במקום שמייבשים אותם וכל כיוצא בדברים אלו דלא חזו וזוהו מוקצה מחמת גופו:

4. חוט שני חלק ג עמוד קט

מעות חשיבי מוקצה מחמת גופו, כמ"ש הרמב"ם, ולא חשיב כלי שמלאכתו לאיסור, כיון שמשמש לקנות ולסחור בו והטעם הוא דאין זה שימוש בגוף הדבר כמו שמשמשים בכיסא או שלחן, אלא שבאמצעות המעות מחליפים ומעבירים מרשות לרשות ואין זה שימוש בגופו ומשו"ה מיקרי מוקצה מחמת גופו.

5. חוט שני חלק ג עמוד קיא

יש לעיין בכרטיסים מגנטים כמו של קופת חולים וכדו' שמכניסים את הכרטיס למכונת מחשב שע"י זה מזהים את הקוד שבכרטיס וכן כרטיס מגנטי להוצאת כספים מן המכונה שבבנק, אם דינם ככלי שמלאכתם לאיסור או שהם מוקצה מחמת גופו. דאפשר דאין להם שם כלי כלל, ואף שמשמשים בהם תדיר מ"מ כיון דכל השימוש בהם הוא כדי לזהות את הקוד הצפון בהם ואין בהם שימוש בגופם אפשר דלא חשיב כלי לענין מוקצה, ואפשר דהוי מוקצה מחמת חסרון כיס, כיון שמקפידין שלא להשתמש בזה לדברים אחרים, לכן למעשה צריך להתייחס לזה כמו מוקצה גמור.

6. מו"ר הרב אליקים לבנון שליט"א

שאלה: האם כרטיס אשראי דינו כמעות לענין מוקצה? תשובה: א. כסף אינו כלי, לכן, מוקצה מחמת גופו, כמו אבן. כרטיס אשראי הוא כלי, אלא שמקפיד עליו, והוא מוקצה מחמת חסרון כיס.

אוכלים שאינם ראויים**7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכח עמוד א**

תנו רבנן: דג מליח - מותר לטלטלו, דג תפל - אסור לטלטלו (דאינו ראוי לכלום, ולכלבים לאו דעתיה למישידיה, אבל מליח - נאכל חי על ידי מלחו). בשר, בין תפל ובין מליח - מותר לטלטלו

8. תוספות מסכת שבת דף קכח עמוד א

דג תפל אסור לטלטלו - תימה מדשרי בשר תפל אלמא כר"ש אתיא אם כן דג תפל נמי לישרי כמו בשר תפל ו"ל דג תפל אינו ראוי לכלבים

9. רמב"ם הלכות שבת פרק כו הלכה טז

ומטלטלין בשר חי בין תפל בין מליח מפני שראוי לאדם, וכן דג מליח אבל התפל אסור לטלטלו.

10. שו"ת הרב"ז חלק א (אורח חיים, יורה דעה) סימן ק

וכ"פ הרמב"ם להדיא דמטלטלין בשר חי בין תפל בין מליח מפני שראוי לאדם עכ"ל. וע"כ ודאי דס"ל דגם בשר בהמה חי חזי לאומצא. ולא מחלקי כלל בין בר אווזא לשאר בשר

11. חידושי הרשב"א מסכת שבת דף קכח עמוד א

ואם תאמר בר אווזא דוקא דרכיך אבל בשר דעלמא לא, לא היא דאם כן אפילו לרבי שמעון לא יטלטלנו דהא לדידיה לא חזי ליה, ואי משום כלבים נמי לא שרי ליה דמאי דחזי ליה מקצה ליה מכלבים והיינו טעמא דדג תפל

12. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שח סעיף לא

בשר חי, אפילו תפל שאינו מלוח כלל, מותר לטלטלו משום דחזי לאומצא; וכן אם הוא תפוח (פי' מסריח, רש"י), מותר לטלטלו משום דראוי לכלבים.

13. מגן אברהם סימן שח ס"ק נו

כתוב בספר יראים דמירי במין דרכיך וחזי לכוס... דאם לא חזי לאומצ' אסור לטלטלו משום דכל מידי דבר אכילה היא דלא חזי למיכל עד מוצאי שבת לכלבים נמי לא קאי ולא מטלטלין ליה דהא לא חזי מידי... וא"כ בשר דלא חזי לאכול חי אסור לטלטל וה"ה שאר דברים כיוצא בו כגון שומן צונן

14. ט"ז אורח חיים סימן שח ס"ק כ

הא דאסור' בדג תפל בברייתא וכמ"ש כאן אח"ז היינו מטעם דלא חזי כלל אפי' לכלבים כמ"ש התו' לתירוצא קמא

15. משנה ברורה סימן שח ס"ק קכה

והנה ממ"א מבואר דדוקא במין הרך כגון יונה ובר אווזא אבל בשר בהמה אינו חזי לכוס ואסור לטלטלו אבל בט"ז פוסק דאפילו בשר בהמה טפל מותר לטלטלו ע"ש וכן הא"ר מסכים לדינא כהט"ז דאפילו בשר בהמה מותר לטלטלו ובביאור הגר"א חולק ג"כ על המ"א משום דאמרינן דכל בשר ראוי לאכול באומצא ע"ש וע"כ אף שראיתי בהרבה אחרונים שהעתיקו דברי המ"א לדינא במקום הדחק יש לסמוך על המקילין

16. ערוך השולחן אורח חיים סימן שח סעיף נח

לדינא לדידן כל בשר חי מוקצה הוא דאין אנו אוכלין בשר חי כלל אפילו בר אווזא וגם לכלבים לא יתנו שחסים על זה ... חיה כשנולדה מאתמול נ"ל דאינה מוקצה דכמה בני אדם שותים אותם חיים

17. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן כב

שאלה: אם מותר לטלטל בשר חי בזה"ז תשובה: כיוון דאין הדרך לכוס על בשר חי ... לכן ה"ל מוקצה.

18. ילקוט יוסף שבת ב סימן שח סעיף ו - דיני מוקצה מחמת גופו

בשר חי אפילו קודם שנמלח מותר לטלטלו בשבת משום שראוי לאוכלו כמות - שהוא חי. ויש אומרים שכל זה דוקא בבשר יונה שהוא רך, אבל בשר עוף או בהמה אין לטלטלם, שהרי אין רגילות כיום לאוכלם כך. והעיקר להלכה כדעת מרן השולחן ערוך (סימן שח סעיף לא) שמותר לטלטל בשבת כל בשר חי. וגם אחינו האשכנזים יכולים להקל בזה במקום דחק.

19. שו"ת שבט הלוי חלק ג סימן כט

ודע דכל זה בשר שאינו קפוא אבל בשר קפוא כרוב בשר שמחזיקים במקרים פשוט מאוד דבין של אווז בין של בהמה אסור לטלטל כיון דבמצב הזה אינו ראוי לא לאומצא גם דרך דחק ולא לכלבים ובפרט היכא דנקפה טובא והוא כאבן קשה שלא יפשר עוד עד למו"ש, והיכא דאפשר א"כ יש לדון עליו משום נולד.

20. חוט שני חלק ג עמוד קלד

מאכלים שאינם מוקצה, הקפואים בפריז'ר או במקפיא, אינם מוקצה.

21. ארחות שבת פרק יט סעיף ק"ח

דברי מאכל שאינם ראויים לאכילה בלי בישול או אפייה, הרי הם מוקצה, ולכן תפוחי אדמה, אורז, קמח, בצק, דגים בלתי מבושלים וכן בשר ועופות שאינם מבושלים אסור לטלטלם ... ולפי זה יש להזהר כאשר באים להוציא דברי מאכל מהמקרר או מהמקפיא שלא לטלטל דבר מוקצה, כגון אורז או קטניות בלתי מבושלים וכן בשר עופות ודגים בלתי מבושלים

22. ארוחת שבת שם סעיף קיז

פרי שאינו ראוי כלל לאכילה משום שלא התרכך, כגון אבוקדו קשה הרי הוא מוקצה. ואם התרכך באמצע שבת הרי הוא מותר. (לא אמרין מגו דאתקצאי כיון שלא דחי בידיים ויושב ומצפה מתי יהיה בשל)

23. מו"ר הרב אליקים לבנון שליט"א

שאלה: האם אבוקדו קשה שלא ניתן לאכול הוא מוקצה? במידה וכן האם מותר לבדוק בשבת האם האבוקדו התרכך?
תשובה: ב. אבוקדו, גם קשה, אינו כתפוח אדמה לא מבושל, כי ניתן לאכול ע"י הדחק. ועוד, שהזמן לבישול, אינו נחשב כמחוסר מעשה. מה שאין כן תפוח"א, חסר בישול. לכן אינו מוקצה.

טלטול עלונים ועיתונים בשבת

24. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמט עמוד א

משנה. מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו, אבל לא מן הכתב (אם כתב מערב שבת: כך וכך אורחים פלוני ופלוני זמנתי, כדי שלא ישכחם - לא יקרא באותו כתב בשבת). גמרא. מאי טעמא? רב ביבי אמר: גזירה שמא ימחוק. אביי אמר: גזירה שמא יקרא בשטרי הדיוטות.

25. מגיד משנה הלכות שבת פרק כג

וכתב רבינו בפירוש המשנה טעם מה שאסרו למנות מן הכתב גזרה שמא יקרא אגרות שלום בשבת והוא אסור כי לבד ספרי הנבואות ופירושיהן אסור לקרות בשבת וביו"ט ואפילו היה אותו הספר בחכמה מן החכמות עכ"ל

26. שו"ת הרשב"א חלק ד סימן קב

ומה ששאלת אם מותר להביט באצטורלב בשבת, מדאמרין בעירובין שפופר' היתה לר"ג והיה מביט בה מתחילת אלפ' לסוף אלפ'. מסתברא שמותר. דכלי הוא. וכל כלי ניטל לצורך גופו ואפ' כל שמלאכ' לאיסור. וכ"ש זה שאינו אלא כאחד מספרי החכמה.

27. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שז סעיף יז

אסור ללמוד בשבת ויו"ט, זולת בד"ת; ואפילו בספרי חכמות אסור; ויש מי שמתיר, וע"פ סברתו מותר להביט באצטרלו"ב בשבת

28. משנה ברורה סימן שז ס"ק סה

(סה) ויש מי שמתיר - וכן נוהגין להקל וכתב בא"ר דירא שמים ראוי להחמיר בזה כי הרמב"ם והר"ן אוסרים :

29. שו"ת שאילת יעבץ חלק א סימן קסב

ולענין לקרות בקורנטין הנדפסים בכרכים ועיירות גדולות מדי שבוע בשבוע במדינה זו. להודיע בקרב הארץ חדשות וקורות מתרגשות מעניני מלחמה ושאר מאורעות זולתיות ההווים בעולם יום יום. נ"ל פשוט שאינם בכלל איסור שטרי הדיוטות. מידי דהוי אאגרת השלוח ואינו יודע מה כתוב בו שמותר לקרותו. הכי נמי הני פתקי חידושים שנוגעים על פי הרוב לכלל או לפרט. וביחוד בזמן שיש מלחמ' ושעת חירום בעולם. שלפעמים יש צורך גדול לידע איזה צד גבר. ויש לחוש אפ' מחמת עסקי נפשות. ואצ"ל שמסתמא יש בית מיחוש להפסד ממון ח"ו בקירוב או בריחוק מקום ואפ' במקום שברור הדבר שאין מגיע לשם דבר ההזק כלל בשום אופן. מ"מ פשיטא דעדיפי קריאת דפים הללו מסיפורי מלחמות שהתיר בת"ה לבני אדם שמתענגין בכך כל שכן הכא דאיכא תרתי עונג וצורך קרוב.... אמנם עדיין חוכך אני להחמיר מטעם אחר דהיינו מפני שבסופן רגילים להודיע ג"כ הסחורות וקרקעות וכלים הנמכרים. ושאר עניני מו"מ ועסקי תגרים. שזה ודאי אסור לקרותו בשבת. ואפ' לעיין בהם להרהר בלבד נ"ל דאסור. אף על גב דהרהור בעסקיו מותר היינו במחשבה גרידא. אבל לא מתוך הכתב ודוק. ועוד בעסקיו דווקא מה שצריך להם ולא להוסיף עליהם. וא"ת יזהר מלעיין בדברים הללו הנזכרים ונתיירנו בשאר י"ל סחור סחור לכרמא לא תקרב בפרטות לסחורים שכל הבטתם בהם הוא בשביל כך. נכון לאסור לגמור

30. משנה ברורה סימן שז ס"ק סג

ולענין קריאת צייטונג'ין בשבת אף שבתשובת שבות יעקב מקיל בזה הרבה אחרונים אוסרין מפני שיש בהם ידיעה מעניני משא ומתן :

31. שו"ת מאמר מרדכי כרך ד הלכות שבת סימן נב

וכתב המשנה ברורה ... כלומר, קריאת עיתונים אסורה בשבת, לא מבעיא עיתונים חילונים שכל כולם לשון הרע, רכילות, וכל צרוע וכל זב יש בהם, שזה ודאי אסור בקריאה גם בימות החול, ושומר נפשו ירחק מהם כרחוק מזרח ממערב, אלא אפילו עיתונים שמכונים "דתיים" או "חרדיים" אסורים בקריאה בשבת, משום שיש בהם דברי משא ומתן, ומודעות שונות שאין בהם שום תועלת בשבת, ואין מה ללמוד מהם כלל

32. חוט שני חלק ג עמוד קיב

ובזמנינו שהעיתונים מלאים במודעות וידיעות מסחריות הרי הם מוקצה בשבת, ואסור לטלטלם כעצים ואבנים. ואין חילוק אם רוב העיתון או חלקו הוא ממודעות אלו והרי העיתון מוקצה. ולדעת הרמב"ם והר"ן אסור לקרות אף בעיתונים שאין בהם מודעות מסחריות, וממילא אסור לטלטלן וכנ"ל

33. שו"ת אור לציון חלק ב פרק כה - דיני ממצוא חפצך ודבר דבר

1. שאלה. האם מותר לקרוא בשבת עיתונים או מודעות. תשובה. עיתונים שיש בהם דברי חול, כגון חדשות, או עניני מדע, או סיפורי חול, אסור לקרוא בהם בשבת. והוא הדין לכל ספרי סיפורים אם אינם סיפורים על גדולי ישראל, אסור לקרוא בהם בשבת. וכן אין לקרוא הזמנות לשמחות וכדומה. וכן מודעות שברחוב, ואפילו מודעה על תלמוד תורה שנפתח וכדומה, אלא אם כן לצורך מצוה או לאפרושי מאיסורא. וכל הדברים האסורים בקריאה אסורים גם בטלטול מחמה לצל.

34. חוט שני חלק ג עמוד קיא הערה טז

סיפר רבינו שליט"א שפעם אחת עיין בחור אחד בשבת בעיתון "קול ישראל" שהיה מלא מאמרי השקפה וכדו', ואמר לו מרן החזו"א שעיתון הוא מוקצה, והראה לו את דברי הרמב"ם בפירוש המשניות הנ"ל

35. מו"ר הרב אליקים לבנון שליט"א

שאלה: המשנ"ב בסימן שז ס"ק סג מחמיר שלא לקרוא עיתונים שיש בהם פרסומות. האם יש להחמיר ולא לקרוא עיתון 'בשבע' בשבת וכן האם יש עליו איסור מוקצה?
תשובה: ג. זו חומרא של המשנ"ב, כי כיום יש גם דברי תורה או חכמה בצייטונגים....
ודאי לכתחילה, יעסוק בדברי תורה, אבל אי אפשר לאסור לקרוא.